

liberando tum a servitute peccati, tum a iugo veteris legis; non tamen ab obedientia erga illos quos ipse posuit pastores regere Ecclesiam suam¹.

185. Consulto diximus posse Ecclesiam ferre leges, quæ ad res spirituales et religiosas pertinent; leges enim civiles atque politicas ferre nequit nisi pro iis Provinciis, quæ suæ ditioni etiam politicæ subiciuntur. Æquitas nempe postulat, ut unaquæque potestas intra limites suos sistat; siquidem unaquæque portat gladium suum (E).

186. Q. 2. Quinam in Ecclesia habent potestatem ferendi leges?

R. Habent hanc potestatem Ecclesiæ Rectores independentes ab omni civili potestate, hoc ordine :

1. *Summus Pontifex* pro toto christiano Orbe; quia ex definitione Concilii œcumenici Florentini celebrati anno 1459, ipse est *successor divi Petri Principis Apostolorum, et verus Christi Vicarius, totiusque Ecclesiæ Caput et omnium Christianorum Pater et Doctor; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universam Ecclesiam a D. N. J. C. plena potestas tradita est.* Et Angelicus ait : *Papa habet plenitudinem pontificalis potestatis, quasi rex in regno; sed Episcopi assumuntur in partem sollicitudinis quasi iudices singulis civitatibus præpositi*². — Hæc autem legislativa suprema potestas in Pontifices Maximos non derivat ab Ecclesia; sed a Christo immediate, qui eam tradidit D. Petro notissimis illis verbis³ : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam...; tibi dabo claves Regni Cælorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum*

¹ V. Tassoni, *La Religione dimostrata e difesa*, t. III, p. II, c. xi.

² Suppl. q. 26, a. 5. — V. Gousset, *Exposition des principes du Droit*, n. 50, ecc. Paris, 1859.

³ Matt., xvi. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. I, n. 104; et maxime, n. 110. *De Potestate pontificis*, dissertatio. — V. Voit, *Richerii systema confutatum*. — Duval, *De suprema pontificis potestate*. — Laccaria, *Anti-Febronius*, etc. — Muzzarelli, *Il buon uso della logica in materia di religione*, opusc. xx. — *L'eresia dei due capi*. — Ferraris, *Bibliotheca canonica*, etc. V. Papa, art. 2.

et in cælis. Unde merito contra nefariam illam pseudosynodum Pistoriensem damnata fuit a Pio VI (anno 1794, *Bulla Auctorem Fidei*) tamquam *hæretica* ea n. 3 propositio, qua statuebatur *Romanum Pontificem esse Caput Ecclesiæ ministeriale*, quatenus ipse non a Christo in persona S. Petri, sed ab Ecclesia potestatem ministerii accipiat (F).

2. *Concilia œcumenica* pro tota etiam Ecclesia : *Nationalia* pro Natione; *Provincialia* pro Provincia⁴; *Diœcesana* pro Diœcesi. Sane unumquodque Concilium suam respective Ecclesiam repræsentat.

3. *Legatus Apostolicus* pro loco suæ Legationis; hoc enim a jure ipsi tributum est⁵. *Cardinalis* autem potest ratione suæ dignitatis in Ecclesia sui Tituli leges ferre ex eodem jure⁶.

4. *Episcopus* pro suis subditis (et quidem tam intra quam extra Synodum; cum hæc diversitas per se non respiciat, nisi formam). Sive enim habeat immediate a S. Pontifice suam jurisdictionem, sive tantum mediate, statim ac Episcopus tanta celsitudine donatur, ex vi sui muneris ei competit leges ferre; cum a Spiritu Sancto positus sit *regere Ecclesiam Dei*⁷; porro regimen hanc legis condendæ potestatem de necessitate includit. Hoc jus habitu accipit Episcopus sua canonica institutione; ut tamen actu exerceat necesse est tum ut litteræ Apostolicæ electionis expeditæ sint, atque iis exhibitæ, quibus exhibendæ de jure⁸; tum ut realis possessio capta sit⁹ (G).

⁴ Ipsi autem Archiepiscopi, Primate, et Patriarchæ non possunt ferre leges in provinciis aut nationibus suffraganeorum, nisi ex consuetudine id habeant, vel ex concessione Pontificis. Ita Caus. 9, q. 5, c. vii, *Nullus Primas*; et c. viii, *Conquestus*; et ex Decret. Greg., l. I, t. xxxi, *De Offic. jud. ordinarii: Duo simul*. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. I, n. 104. — Ferraris, *Biblioth. canonica*, v. Archiepiscopus.

⁵ C. ult., *De Offic. Legati*. — Ferraris, v. Legatus.

⁶ C. *His quæ de maj. et obed.*, et c. *Querel. de elect.* Collegium Cardinalium vero, Sede romana vacante, si necessitas non urgeat, non potest leges ferre; sed nominationi alterius Pontificis debet statim incumbere ex *Clement.*, l. I, tit. iii, c. ii. — Ferraris, *Biblioth.*, v. Cardinalis.

⁷ Actor., xx. — V. Bouix, *De Episcopo*, p. V.

⁸ Ex Extrav. 1, *Injunctæ de elect.*

⁹ V. Ferraris, *Bibliotheca*, etc., v. Vicarius Capitularis. — Idque usu etiam inductum est.

5. *Capitulum Cathedrale*, Sede vacante; intra octo primos a cognita vacatione dies administratio Diocesis de jure pertinet ad omnes canonicos collective, id est capitulariter agentes⁴. Verum quia jurisdictio in plures divisa difficulter exercetur, Tridentinum jussit, ut a Capitulo intra octo dies Vicarius Capitularis eligatur, in quem omnis jurisdictio transfundatur; hoc autem tempore dilapso, electio ad alium devolvitur². Excipe nisi Capitulum *moram*, ut dicunt, *purgaverit*, Vicarium nempe eligendo re adhuc integra, id est antequam Metropolitana in ecclesia suffraganea, vel senior in suffraganeis in Metropolitana, vel vicinior in exempta Vicarium Capitularem eligat negligentiam Capituli supplendo; uti docent communiter.

6. *Abbatibus et Pælati exempti* pro suo territorio, ubi quasi Episcopalem exercent jurisdictionem; jurisdictioni enim annexa est legislativa potestas. Non tamen possunt *Abbatissæ* proprias leges ferre, cum fœmina non sit capax jurisdictionis spiritualis exercendæ; etsi probabilius valeant uti ministræ exigere in conscientia obedientiam per votum promissam circa res præceptas, vel circa ea quæ ad profectum Monasterii juxta regulas conducunt; id enim necessarium est ad sustinendam observantiam, et talis est praxis universalis³.

7. *Ordines denique Religiosi* in Capitulo Generali vi jurisdictionis a Papa concessæ; non autem vi voti, quod cum personale sit, non dat, nisi potestatem imponendi præcepta, non vero vim legis condendæ. Ceterum consulenda sunt Statuta uniuscujusque Ordinis⁴,

Diximus *independenter ab omni civili potestate*; Deus enim regibus civilia, ecclesiastica ecclesiasticis concedit⁵. Sane ecclesia est societas perfecta sui generis ac divinæ originis; debet ergo hæc potestatem regendi et gubernandi habere ex se, ideoque supremam, atque independentem (H).

⁴ Cap. *His quæ*, et cap. *Cum olim, de major. et obedient.* — Ferraris, *Bibl.*, vº Sedes vacans.

² Sess. xxiv, c. xvi de ref. — V. Bouix, *De Capitulo*.

³ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. IV, n. 52; l. I, n. 104. — Bouix, *De Jure regularium*, parte VI, c. iv.

⁴ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. I, nn. 45 et seq. — Suarez, *De Statu religioso*, etc. —⁵ Hosius apud S. Athanasium; *Hist. Arian.*, n. 44.

187. Q. 3. *An in Ecclesia præter legislativam adsit alia potestas?*

R. Affirmative: in Ecclesia præter legislativam adest etiam potestas judiciaria et coercitiva per pœnas tum spirituales tum corporales.

1. Adest potestas judiciaria, ea scilicet quæ in foro externo exercetur, et est legitima facultas actiones subditorum examinandi et de earum bonitate vel malitia, merito vel culpa authenticum judicium ferendi. Christus enim ait, quod refractarius, si correctiones fraternæ irritæ sint, denuntiandus est Ecclesiæ¹: quod esset inutile, si Ecclesia illum judicare non posset. Apostoli hanc exercuerunt: sic Petrus judicium tulit de Anania et Saphira². Et Paulus dum scribit³: *Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare?* clare manifestat, se judicare posse de iis, qui intus, id est in Ecclesia sunt.

2. Potestas coercitiva, per pœnas spirituales; nam legitur: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus*⁴. Notum est autem, quod apud Judæos ille sic habebatur, qui a communione civili et religiosa excluderetur⁵. Paulus hanc potestatem exercuit, cum incestuosum Corinthium tradidit Satanæ: porro tradere Satanæ nihil aliud est, quam aliquem ab Ecclesiæ societate segregare, omnibus ejusdem bonis ita privando, ut et anima et corpus diaboli potestati relinquatur⁶.

3. Potestas coercitiva per pœnas etiam corporales: Christus ipse hac usus est, qui *cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo*⁷. Et hac etiam causa factum est, ut Ananias et Saphira, quos Petrus pœna dignos pronuntiavit, præcoci morte abriperentur. Et Paulus scribit⁸: *Qui vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate et spiritu mansuetudinis?* ubi vides virgam, rigorem videlicet et pœnas. Iterum ait; *Hæc absens scribo, ut non præsens durius agam secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi*⁹: ubi vides hanc puniendi potestatem ei tributam non a populo, non a principe; sed a Deo. Idque semper fuit in usu in Ecclesia (ut

¹ Matth. xviii. — ² Act. v. — ³ I Corinth. v. — ⁴ Matth. xviii.

⁵ I Esdr. x; Jos. xxii, 12, 24. — ⁶ V. dicenda *De censuris*, c. ii.

⁷ Jo. ii. — ⁸ I Corinth. iv. — ⁹ II Corinth. xiii.

probat Mamachi¹⁾, quæ sua semper habuit *tribunalia*, suosque *carceres*, ubi recludebantur perveraces; suas *virgas*, de quibus loquuntur Augustinus, Cyprianus, Gregorius M.; *multas pecuniarias*, de quibus ipse Augustinus, Concilium Carthaginense V, et Benedictus XIV; *pœnam exilii*, de qua loquitur S. Gregorius, Concilium CP. tertium, et Concilium Romanum, anno 503. Et Tridentinum in duellantes et patri nos nonne ultra excommunicationem omnium honorum proscriptionem et perpetuam infamiam sanxit²⁾? Hinc merito tum Joannes XXII, anno 1327, Constitutione *Dudum volentes*³⁾; tum Benedictus XIV, anno 1757, Brevi *Ad assiduas*, tum Pius VI, anno 1794, Bulla *Auctorem fidei*, propositione 4 et 5, tum Pius IX, anno 1851, Brevi *Ad Apostolicæ Sedis* contrariam doctrinam damnarunt.

Sane id esse debet de omni bene constituta ac perfecta societate, ut argumentatur ipse Romagnosi, quæ si habet jus imperandi et agendi, debeat etiam habere jus removendi quæ eidem opponuntur, et transgressores pœnis terrendo ac puniendo. Id ipsum fatentur vel ipsi Protestantes, uti Leibnitiu et Guizot, qui ultimus et approbat et commendat et pro exemplo ponit pœnitentiale Ecclesiæ nostræ systema⁴⁾.

188. Denique necessitas vel utilitas hujusmodi coactionis satis cernitur; nam sine illa solæ spirituales pœnæ parum movere solent carnales homines; quia licet revera graviores sint, earum nocumentum non ita sensibiliter percipitur. Quod maxime locum habet cum hæreticis et nonnullis perditissimis; quia tota efficacia pœnarum spiritualium pendet ex fide per quam Ecclesiæ potestas et veritas censurarum creditur ac ti-

¹⁾ *Del diritto libero della Chiesa di possedere, ecc.*, l. II.

²⁾ Sess. xxv de R., c. xix.

³⁾ Joannes, XXII, hac dogmatica Bulla, ait: *Ad fidei catholicæ fundamentum de fratrum nostrorum consilio, Dei nomine invocato, articulos prædictos, quod Papa vel tota Ecclesia simul sumpta nullum hominem quantumcumque sceleratum potest punire punitione coactiva, nisi imperator daret eis auctoritatem, velut S. Scripturæ contrarios, et fidei catholicæ inimicos, hæreticos seu hæreticales... sententialiter declaramus.*

⁴⁾ *Corso di storia moderna*, lez. vi. — V. *Annali religiosi*, t. VIII, p. 98; et t. XX, art. *Sull'origine dei tribunali ecclesiastici*. — V. Gousset, *Exposition des principes du Droit*, n. 35.

metur; at isti hæc omnia irrident ac contemnunt. Quod si timor pœnæ illos contineat quidem, sed non semper ex animo convertat, ipsi videant; terrentur ceteri, et illorum pravo exemplo non seducuntur (I).

189. *Ubinam* (quæres) *continentur leges Ecclesiasticæ generales*¹⁾?

R. Cum Ecclesia abhorreat ab imperioso *legis* nomine, constitutiones suas *canones* appellavit, id est normas ac regulas, se nempe recte gerendi. Unde *juris canonici* nomen ortum est, quod etiam ecclesiasticum aut sacrum nominari cœpit; cum jussa Ecclesiæ personas resque sacras et ecclesiasticas respiciant. Fontes autem, unde Ecclesia suas regulas ac ordinationes deducit, sunt jus naturæ et gentium, S. Scriptura et traditio, Pontificum Constitutiones, Conciliorum decreta et Patrum sententiæ (attamen Patrum sententiæ ex se vim legis non habent, sed utpote insertæ in corpore juris; non enim sancti Patres fuerunt legislatores, sed doctores tantummodo). Quo posito, ut videamus ubinam generales illæ ordinationes contineantur, juxta accuratiores, triplex distinguenda canonica collectio: *antiqua, nova et novissima*. Attamen *juris antiqui* quod ab Apostolorum ætate extenditur usque ad sæculum duodecimum, hodie nulla fere habetur ratio; nam illius ætatis leges in recentiori jure magna ex parte habentur insertæ. Vel igitur sermo est de Jure *novo* quod a sæculo XII extenditur usque ad Tridentinum; vel de jure *novissimo*, quod extenditur a Tridentino usque ad ætatem nostram: 1um continetur in Corpore Juris Canonici; 2um in ipso Tridentino, in Bullis, Brevibus et Rescriptis SS. Pontificum post clausum corpus juris editis; item in Declarationibus Congregationum et in Regulis Cancellariæ Apostolicæ (J).

190. Juri tamen scripto non scriptum addendum est, quod nempe traditione et consuetudine comprehenditur. *Traditio* est mandatum, quod viva voce populis nuntiatum est, atque ad nos usque vivens pervenit et durat. Quod quidem obligatorium esse nemo dubitat; cum illud referat superioris ordi-

¹⁾ Diximus *generales*, quæ nempe omnes spectant; quoad speciales enim videnda sunt propriæ Diœcesis vel Ordinis statuta, atque legitimæ consuetudines.

nationem nobis satis manifestatam. *Consuetudo* vero est jus inductum moribus hominum, liberis, uniformibus, diuturnis. Hoc aliquando tantam vim habet, ut in omnium sensu obtineat vel contra ipsam posteriorem legem contrariam, nisi nominatim declaretur consuetudinem illam nihil ob stare¹.

191. Q. 4. *Quid est Corpus Juris Canonici?*

R. Corpus Juris Canonici est complexus Legum Ecclesiasticarum in quinque Codicibus. Horum autem 1us est *Decretum Gratiani*, constans tribus partibus, sic dictum quia opera Gratiani illa decretorum collectio facta est; 2us *Decretales Gregorii IX*, in quinque libros distributæ: dicuntur Gregorii IX quia ipsius jussu S. Raymundus illas collegit ex Conciliis generalibus et Pontificum constitutionibus; 3us *Liber sextus Decretalium Bonifacii VIII*; sextus, quia adjicitur quinque libris Gregorii IX, et continet decretales ab hoc Pontifice ad Bonifacium VIII; 4us *Clementinæ Clementis V*, cujus nempe jussu collectæ sunt; 5us *Extravagantes Joannis XXII*, atque *Communes*; sic dictæ quia extra Corpus Juris antea collectum vagabantur; a Joanne XXII et aliis sunt editæ.

Integrum Juris Canonici Corpus diligenter emendatum Romæ edendum curavit Gregorius XIII, Bulla *Cum pro munere pastoralis*. At certum est librum septimum Decretalium, ac Institutiones Lancelloti, quæ in fine Canonici Juris habentur appositæ, non habere vim; cum privatorum sint leges nulla Pontificia confirmatione donatæ. Pariter Decretum Gratiani, etsi pluries emendatum romanorum pontificum cura, et licet passim citetur, tamen *inter omnes receptum est*, ait ipse Benedictus XIV, *quidquid in ipso continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ex se habuisset, si numquam in Gratiani collectione insertum foret*². Ceteræ autem partes juris Canonici universim obligant, ni contraria lege, vel consuetudine abrogatæ sint (K).

¹ C. i. *De Const.*, in 6. — V. Devoti, *Instit. juris*, c. iv. — Et dicenda *De Consuetudine*.

² De Syn. Diœc., l. VII, c. xv, n. 6. Cum veneratione etiam citari solent *Capitularia Caroli Magni*, etsi nullo hodie per se fruuntur robore. — V. Guillon, *Cours d'éloquence sacrée*, v. XXIV. — Riccard et Gireaud, *Dictionnaire*, etc., v^o Chapitre.

192. Q. 5. *Quid de Tridentino uti fonte legum Ecclesiasticarum?*

R. ad leges Ecclesiasticas, quæ veniunt nomine *Juris novissimi*, referri debet imprimis quidquid in Tridentino sancitum est. Nullum enim Concilium generale est, in quo tot quæstiones, tamque scitu fuerint examinatæ et enucleatæ: in quo tot lata fidei dogmata, totque disciplinæ et reformationis capita statuta, ut merito veluti quoddam doctrinæ Christi compendium et disciplinæ ecclesiasticæ codex irrefragabilis ab omnibus habeatur. A Paulo III indictum fuit 1542 Bulla *Initio*. Tridentum Pontifex elegit, civitatem quæ in finibus Venetorum, in extrema scilicet Italiæ ora Germaniam versus, amœnissimo loco sita est. Inceptum anno 1545 ob bellicos tumultus ac grassantem pestem suspensum, translatum et interruptum, tandem absolutum est sub Pio IV anno 1563, ut patet Bulla *Benedictus*. Concilio interfuerunt ex toto orbe Catholico, præter Cardinales et Legatos, Patriarchæ 3, Archiepiscopi 25, Episcopi 168, et Procuratores absentium 59.

Convocatum fuit tum ad vindicandam fidem catholicam adversus Lutherum aliosque reformatores; tum ad restituendam Ecclesiæ disciplinam per hæresim et bella plurimum labefactatam; tum ad firmandam pacem et concordiam inter principes christianos (L).

193. Quæ ante Tridentinum celebrata sunt Concilia, ad jus novum revocantur, cum eorum canones in Corpore Canonici juris incerti sint; si quæ postea celebrentur, una cum ipso Tridentino erunt reducenda ad jus novissimum. Hic nonnulla pressius de eorum natura, convocatione, celebratione et auctoritate.

1. *Natura*. Concilium œcumenicum est conventus, ad quem, Romano Pontifice indicente, atque per se vel per suos legatos presidente, totius orbis catholici Prælati vocantur, ad deliberandum de maximis Ecclesiæ universæ negotiis. Etsi hæc concilia absolute necessaria non sint, cum omnibus ipse Pontifex providere valeat utpote plenitudine potestatis donatus a Christo Domino; attamen plurimum conferunt, tum ut maturius veritas inquiratur, tum ut efficacius hæreticorum frangatur contumacia qui magis erubescunt universorum declinare sententiam.

2. *Convocatio*. Episcopi omnes uti judices ordinarii et connaturales vocandi sunt; ii enim jure divino majores sunt Prælati post Pontificem

in Ecclesia constituti ad gregem pascendum. Excipe schismaticos et excommunicatos, neque enim iudices sedere debent qui potius dijudicandi sunt; aliunde non sunt (plene saltem) de corpore Ecclesiae. Nil autem refert, si non omnes vocati episcopi, de facto convenient; id enim vix obtineri potest; qui porro est impeditus ceteris consentire censetur. Privilegio autem et consuetudine, item cum jure suffragii vocantur, tum Cardinales qui unum corpus cum Pontifice constituunt, tum Abbates jurisdictionem episcopalem tenentes, tum Praepositi generales religiosorum Ordinum, qui utpote exempti uti Praelati habentur. Ceteri autem theologi, canonistae, officiales, etc., non vocantur uti proprie dicti iudices; sed ut res deliberandas discutiant, illustrent, probent. Saeculares autem non admittuntur nisi ut ipsorum praesentia omnes in officio contineant.

5. *Celebratio*. Edita decreta tum fidei tum disciplinae a Patribus subscribenda sunt, etiam ab iis, qui forsitan in Congregationibus ea reprobasent; atque ad id adigi solent intentata excommunicationis poena, ut in Tridentino factum est *sessione XXV*. Ordo subscribendi idem est qui sedendi; veniunt 1. legati Pontificis, 2. per ordinem Cardinales, 3. Patriarchae, Metropolitae, Episcopi, 4. Abbates et Praepositi generales Religionum: qui omnes ita subscribunt: *Ego N. iudicans subscripsi*. Postea ceteri ecclesiastici et Principum Oratores sed diversa forma, nempe: *ego N. consentiens subscripsi*; at Principum Oratores subscribunt pro eorum excellentia post iudices seu Patres Concilii.

4. *Auctoritas*. Ut vim habeant in totam Ecclesiam promulgata oecumenica Concilia, a Pontifice sunt confirmanda; si enim ad ipsum spectat illa cogere iisque praesidere, tanto magis illa confirmare, ex quo totam vim exerunt suam. Ista enim jura (ad rem Perrone) suapte natura profluunt ex natura Primatus, quo in universam Ecclesiam ac in omnes episcopos sive distributive sive collective sumptos romanus Pontifex divina dispositione gaudet. Siquidem illius tantum est episcopos convocare in concilium et convocatis praesesse qui suprema tamquam caput auctoritate divinitus pollet super episcopos omnes. Idem dic de confirmatione decretorum, quaecumque ea demum sint, sive fidei sive morum sive disciplinae; Ecclesia enim eatenus infallibilis est, quatenus est corpus integrum membris constans et capite: hoc autem dempto, cum acephala sit, hac dote minime fruitur. Quod si de decretis disciplinaribus sermo sit, haec non aliter potuerunt obligationem inducere in Ecclesiam universam; quam cum ab ejus Ecclesiae capite sancita fuerint ¹ (M).

¹ V. Perrone, *De R. Pontifice*, parte II, sect. II, c. III. — Muzzarelli, *De Auctoritate R. Pontificis in conciliis generalibus*. — Ballerini, Bil-

194. Q. 6. *Quid de Bullis, Brevibus et Rescriptis Pontificiis?*

R. ad 1: Bullarum nomine veniunt quaedam Romanorum Pontificum Constitutiones sic dictae a sigillo vel plumbeo vel aureo, exhibente hinc SS. Apostolorum Petri et Pauli imagines, illinc nomen Pontificis: inhæret sigillum funiculo serico vel canapis. Graviora, ut plurimum, negotia respiciunt et expediuntur in Cancellaria Apostolica, membranibus subfuscis et crassioribus, caractere Longobardico seu Theutonico exaratae. Etiam *Encyclicæ* dicuntur. — Bullae aliae sunt *gratiosæ*, quae gratiae collationem continent; aliae *justitiæ*, quae justitiæ administrationem respiciunt; aliae *consistoriales*, quae in Cardinalium Consistorio expediuntur; aliae *dimidiæ*, quae feruntur a Pontifice nondum consecrato, et in sigillo non exhibent ejusdem nomen. Citantur Bullae prolato primo, quo incipiunt vocabulo; Bullarum vero collectiones dicuntur *Bullaria* ¹.

R. ad 2: Brevium nomine intelliguntur Pontificiae Constitutiones, quae per Secretarium Brevium expediuntur in membranibus albis atque subtilibus pro negotiis, ut plurimum, non ita gravioribus ac universalibus. Latino eoque nitido caractere conscriptae sunt: et sigillum habent ceræ rubrae, in quo impressa est imago divi Petri piscationem agentis; ideo dicuntur expedi *sub annulo Piscatoris*.

R. ad 3: Rescripta sunt rogatorum Pontificum Re-

luart, Bellarminus et alii theologi passim. Id unum notamus convocationem et adstantiam Concilio postea suppleri posse et legitimari si defuit in aliquo. — V. Ferraris, *vº Concilium*. — Liberius a Jesu, *Controversiæ*, t. V, p. 3. — Liguori, *Op. Mor.*, l. I, n. 104 et 110.

¹ Magnum Bullarium per Hieronymum Mainardum editum est a Leone M. usque ad Benedictum XIV in 16 vol.; at in eo nonnullae desiderantur Constitutiones. Majoris habetur quod per Carolum Cocquelirium editum fuit in vol. 24, anno 1758. Quod hodie per adv. Barberi Romae ad nostra tempora continuatur, non ita tamen accurate. At favente et benedicente Pontifice Max. Pio IX plaudentibus Episcopis et bonis omnibus, novum modo et accuratissimum *Magnum Bullarium Romanum* typis mandatur Augustae Taurinorum. Constitutionum Apostolicarum epitomen exhibent Guerra et Quaranta; in iisdem vero commentaria edidit merito celebrata Card. Petra, scilicet a Leone M. ad Sixtum IV.

sponsa. Duplex eorum genus, alia nempe feruntur instar epistolarum familiarium; alia instar decretorum. Prima dare solent Pontifices cum rogantur ab iis, quibuscum habent peculiarem amicitiae relationem, vel cum rogantur de consilio uti viri docti et pii. Secunda ferunt Pontifices tamquam D. Petri Successores et Ecclesiae Universalis Pastores et Magistri. — Rescriptis primi generis non inest vis obligandi; cum dentur magis ex animi comitate, quam ex vera auctoritate. Aliis inest vis maxima; quia per eadem exercetur jus Pontificium et suprema Ecclesiae jurisdictionis. De istis locutus est Augustinus contra Pelagium, quando dixit: *Per Papae Rescriptum causa Pelagianorum finita est.*

Bulla, Brevia et Rescripta, quae sunt ad instar Decretorum, ex sensu Catholicae fidei et totius Christianae antiquitatis debent venerabiliter suscipi, summoque in pretio haberi; ut enim legitur in Jure: *Omnes Apostolicae Sedis sanctiones accipiendae sunt tamquam ipsius divini Petri voce firmatae sint*¹. Quantam sane iisdem vim, quantumque robur inesse putaret antiquitas Catholica, ipsa indicat anthonomastica vox *Auctoritatis* et *Decretalium*, qua omnes Pontificum Constitutiones denotare consuevere majores nostri; quid enim sonat vox *Auctoritatis*, nisi imperium Legislatoris? quid vox *Decretalium*, nisi *Decreta spectabilia*? Et merito id constitutum est; est enim R. Pontifex omnium Christianorum pater ac magister a Christo Domino constitutus. Unde haec est gloria nostra ipsi totis adherere viribus (N).

195. Q. 7. *Quid de Sacris Congregationibus Romanis?*

R. Sacrae Congregationes Romanae sunt Coetus Cardinalium, quibus Summus Pontifex certa tradit negotia perpendenda, declaranda ac definienda; earumque decreta vel declarationes efferri ordinarie non solent, nisi prius consulto Pontifice. En Congregationes praecipuae:

Prima est *Congregatio Concilii* (nempe Tridentini.) Pro Tridentini observantia a Pio IV et V primum instituta; deinde a Sixto V, Constitutione *Immensa* anno 1588 donata

¹ Ex D. XIX, c. II. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. I, n. 105, etc. — Ferraris, *Bibliotheca canonica*, etc., vº Breve, Bulla, Rescriptum.

est potestate Concilii decreta etiam interpretandi in iis, quae aut morum aut disciplinae reformationem respiciunt, si dubium aliquod praese ferre interdum videantur. Tota ex Cardinalibus coalescit, qui *Patres sacrosancti Concilii Tridentini Interpretes* nuncupantur, atque eorum unus Praefecti Congregationis titulo insignitur¹.

Secunda est *Congregatio Episcoporum et Regularium*, ab eodem Sixto erecta, quae tota pariter ex Cardinalibus constat, atque in bonam Dioceseon Episcopatum totius Orbis Catholici administrationem intendit: quaeque hodie ex Innocentio XII Constitutione *Debitum* anno 1698, etiam Regularium utriusque sexus controversias suscipit cognoscendas et dirimendas.

Tertia est *Congregatio de Propaganda* (fide) a Gregorio XV Constit. *Inscrutabili* anno 1622 fundata: tota ex Cardinalibus conflata, cujus est munus in propagationem Catholicae Fidei procurandam incumbere². Ad eam pertinet Collegium Romae fundatum ab Urbano VII dictum de *propaganda fide*, in quo ad Missionariorum officia in terris infidelium exercenda alumni ex diversis mundi partibus instituuntur. Huic etiam Congregationi res religiosae Orientalium commissae erant. — Cum tamen ejusdem curae et occupationes majores fierent in dies, Pius IX litteris Apostolicis *Romani Pontificis* datis 6 jan. 1862 instituit specialem et stabilem Congregationem sub titulo *de propaganda fide pro negotiis ritus Orientalis*, quae Orientalium libris corrigendis omnibusque et singulis cujusque generis Orientalium negotiis tractandis unice operam navet, quaeque constet ex nonnullis ejusdem Congregationis Fidei Propagandae Cardinalibus, atque a Generali ipsius Congregationis Cardinali Praefecto pendeat et proprium habeat secretarium, proprios consultores ac proprios Officiales.

¹ *Cette congrégation des cardinaux, interprètes du Concile de Trente, n'est-elle pas, de la part des Pontifes romains, une protestation permanente contre tout ce qui, à leur insu et sans leur consentement, tendrait à déroger aux décrets de ce Concile?* — Goussset, *Exposition des principes du Droit*, etc.

² V. Bergier, *Dictionnaire*, vº Missions étrangères.

Quarta est *Congregatio sacrorum Rituum*, quem Sixtus instituit: in ea locum habent præter Cardinales etiam Consultores Prælati vel Regulares. Munus ejusdem est Liturgiam sacram, et quæ ad eam pertinent, negotia definire: Beatificatio, ut vocant, atque Canonizatio Sanctorum inter officia hujus Congregationis referuntur.

Quinta est *Congregatio Indicis* (librorum prohibitorum) a Pio V primum erecta: hæc curam gerit librorum, qui publicam in lucem eduntur, ne quid per eos contra religionem et bonos mores inter Christi fideles propagari valeat in præjudicium catholicæ fidei, vel contra bonos mores vel hominum pietatem¹.

Sexta est *Congregatio Sancti Officii*², et dicitur Suprema. Hujus autem officium est inquirere (et ideo dicitur etiam Congregatio Sanctæ universalis Inquisitionis), et cognoscere de hæresi, de hæresis suspicione, et aliis irreligiositatibus: hæc a Paulo III fundata, a Paulo IV aucta, a Sixto V perfecta est.

Septima est *Congregatio Indulgentiarum* a Clemente IX anno 1669 erecta; cujus est indulgentias vulgare ac dirimere quæstiones omnes, quæ circa hanc materiam contingere possunt³.

Octava est *Congregatio* ab Urbano VIII instituta, nempe *Immunitatis ecclesiasticæ realis, personalis et localis*. Ejus inspectio est cognitio causarum hæc de re⁴ (O).

196. *An* (quæres) *obligent declarationes SS. Congregationum?* Distinguendum est: vel agitur de illo loco particulari, pro quo illæ declarationes eduntur; vel de aliis locis. — Si 1, obligant, uti constat ex Bullis erectionis a quibus talis facultas fuit illis tributa. Imo loquendo speciatim de decretis S. C. Rituum, Sixtus V ea tanti fecit, ut semel ac a

¹ Si hæresim sapiant, libri prohibentur etiam tum a Congregatione S. Officii, tum immediate a Pontifice peculiaribus *Brevibus ac dogmaticis Constitutionibus*.

² Hodie tamen in pluribus hujus Congregationis partes agere solent ipsi Locorum Ordinarii tamquam Sedis apostolicæ delegati, qui cum viciniore sint, citius propria auctoritate malo occurrere valent. — V. de Hæresi.

³ V. Scotti, *Teoremi*, pars II^a. — ⁴ V. Scotti, *Teoremi*, pars IV^a.

Cardinali Præfecto signata sunt, ipsam Capellam Pontificiam iisdem subjecerit. — Si 2, multi probabiliter dicunt illas adhuc obligare, si munitæ sint sigillo Præfecti atque subscriptione, et datæ consulto Pontifice, et sufficienter promulgatæ; quia hæc potestas est ab ipso Papa tributa Cardinalibus. Sed multi alii item probabiliter dicunt eas, licet sint maximæ auctoritatis, tamen non obligare omnes, nisi sint emanatæ de mandato Pontificis et editæ pro tota Ecclesia in forma Decreti generalis; quia cum tales declarationes fiant de rebus dubiis, in quibus extant diversæ opiniones circa legis intelligentiam, habentur uti novæ leges, quæ proinde nova indigent promulgatione in universam Ecclesiam, ut illam obligare valeant¹. Huc facere potest responsum S. Rituum Congregationis 11 sept. 1847: ad quæsitum, *an decreta S. Rituum Congregationis dum eduntur derogent cuicumque contrariæ consuetudini, etiam immemorabili; et in casu affirmativo an obligent in conscientia?* respondit: *affirmative, at recurrendum in particulari*.

197. Q. 8. *Quid de regulis Cancellariæ statuendum est?*

R. Regulæ Cancellariæ sic dictæ a Cancellario Romanæ Curie, qui iis sicut firmis regulis uti debet, sunt certæ Pontificum ordinationes, quæ maxime respiciunt causas beneficiales et judiciales: et sunt numero 72, quas scripto mandari jussit Joannes XXII. Sede suprema vacante, nullius fere habentur roboris; sed Sede plena, illico confirmantur et illico obligant, cum sint veræ leges, nisi iis per Concordata vel consuetudines derogatum sit²: et revera in pluribus derogatum fuit.

198. *An deceat* (inquires) *Moralistam versatum esse in Jure Canonico?* — Utique decet Moralistam versatum esse in jure canonico; nam *Theologis, qui Pontificum Canones igno-*

¹ Excipit merito Gobat declarationes editas a S. Inquisitione circa articulos fidei; nam quod debet ab una provincia credi fide divina, debet a toto christiano orbe; credi enim non potest quidpiam nisi revelatum a Deo; quod autem est revelatum a Deo infallibilem continet ubique veritatem. Unde hic quæstio est de legibus et statutis citra fidem.

² Quoad Cancellariæ regulas vide dicenda de *Beneficiis*. — Ferraris, *Biblioth. canonica, juridica, etc.*, v^o Beneficium.

rant, nimis multa desunt ad usus Theologiæ necessaria, inquit Melchior Canus¹. Licet autem præcepta vivendi ex parte in Scriptura tradantur; tamen (ait cardinalis Turrecremata) doctrina morum in specie secundum gradus singulos et ordines officiorum Ecclesiæ sine Juris Ecclesiastici cognitione non habetur². Hinc Jurisprudentia Canonica nuncupatur etiam Theologia directrix et practica, quatenus nempe canonicum jus solerter rimatur, interpretatur et applicat. Hinc Cælestinus Papa: *Nulli sacerdotum liceat canones ignorare*³. Cum autem hodie plurimi nefandi errores grassentur ad ecclesiasticæ societatis jura labefactanda, ipsumque Ecclesiæ statum, existentiam, naturam et formam, patet juri publico ecclesiastico quod quidem hæc omnia tuetur, non minus esse insistendum, quam juri privato, quod tantum res privatorum et causas singulares determinat⁴.

SCHOLIUM: De temporali Romani Pontificis potestate.

199. Haud possumus eos gravissime non redarguere, qui R. Pontificem civilis sui imperii honore ac dignitate spoliare cupiunt, ut sic melius Ecclesiæ studeat; cum potius singulari prorsus divinæ Providentiæ consilio factum sit, ut civilem Principatum hac de causa haberet, ut ad ipsam Ecclesiam tuendam plena potiretur libertate. *Namque omnibus compertum est* (ait Pius P. IX Allocutione 20 apr. 1849)

¹ De Loc. Th., l. VIII, c. vi. — Ferraris, v^o Jurisprudentia.

² Summa de Ecclesia. — V. Cardin. Archiep. Gousset, Exposition des principes du Droit canonique, n. 14 et seq.

³ Cap. Nulli, dist. xxxviii. Jus canonicum differt a dogmatica, quia illud etiam quæ sunt agenda tractat; differt a morali, quia illud etiam quæ sunt credenda comprehendit; differt ab utraque, quia scientia canonica primario respicit forum externum, publicum et sociale, et latius patet. Quia tamen istæ omnes disciplinæ mutuum sibi auxilium suppeditant, hinc ferme impossibile est, ut qui de una pertractat, alias etiam non attingat: quod a nobis factum est, hac etiam ratione, ut undequaque veritas propugnaretur. — V. Institutiones juris Canonici publici et privati ad usum scholarum accommodatæ, auctore R. de M. Opus Episc. Parisiis dicatum. Vol. II, apud Lecoffre, etc., 1855. — Soglia, Institutionum juris publici ecclesiastici. Mutinæ, 1850, vol. II. — Prælectiones habitæ in Seminario S. Sulpitii. Parisiis, 1860.

⁴ Saggio elementare di diritto pubblico ecclesiastico (t. I, prefazione). Lugano, 1844.

fideles populos, gentes, regna nunquam plenam fiduciam et observantiam esse præstituros R. Pontifici, si illum alicujus Principis vel Gubernii Dominio subjectum ac minime liberum esse conspicerent. Siquidem fideles populi et regna vehementer suspicari ac vereri nunquam desinerent, ne Pontifex idem sua acta ad illius Principis vel Gubernii, in cujus ditione versaretur, voluntatem conformaret, atque idcirco actis illis hoc prætextu sæpius refragari non dubitarent. Et quidem dictant vel ipsi hostes civilis Principatus Apostolicæ Sedis... quam fiducia et observantia ipsi essent excepturi hortationes, monita, mandata, constitutiones Summi Pontificis; cum illum cujusvis Principis aut Gubernii imperio subditum esse cognoscerent, præsertim vero si cui subesset Principi, inter quem et Romanam Ditionem diuturnum atiquod ageretur bellum? (Item in Encyclica 18 junii, et Allocutione 20 ejusdem mensis; et 26 sept. 1859. Iterum Encyclica 19 januar. 1860, et Allocutione 28 sept.).

200. Hoc temporale R. Pontificis dominium nulli juri repugnat. — Non repugnat juri humano, cum certe nullum hac de re jus prohibens allegari possit: dein quodnam jus humanum Pontifice superius, ut ejus vi politica eidem administratio vetetur? — Non repugnat juri divino: imo in veteri Testamento plura occurrunt exempla quæ nobis favent: sic Moyses, Deo auctore, et princeps temporalis et summus Pontifex erat¹; Heli similiter fuit et Pontifex et judex politicus²; idem de Machabæis dicendum. — Non demum repugnat juri naturali: sane potestas Ecclesiastica, ut argumentatur Cercià, et potestas politica non sunt contrariæ; sed utraque bona, utraque a Deo, utraque laudabilis, et una alteri servit: ac proinde sine ulla principiorum pugnantia in eodem esse possunt. Imo, re per se inspecta, et ceteris paribus, multo melius in uno quam in duobus esse possunt; siquidem si sint in uno, facilius unitas servatur, et conspiratio duarum potestatum; et custoditur subordinatio potestatis temporalis ad spiritualem, ac vitatur lucta et conflictus, qui inter utramque oboriri possit³. Nonne in lege naturæ Sancti multi extiterunt, qui simul reges et Pontifices fuere? Melchisedech fuit rex et pontifex⁴; Noe, Abraham, Isaac, et Jacob præfuerunt suis tum in religione tum in vita politica; imo olim semper primogenitus et rex et Pontifex erat⁵.

201. d) Dominatio temporalis R. Pontificis legitimis titulis innititur; cum ei donata fuerit a Pipino, Carolo Magno, imo potius a spontanea

¹ Exod. xviii. — ² I Reg. i et iv.

³ Cercià, Tract. de R. Pontif. Append. — ⁴ Gen. xiv, et Hebr. vii.

⁵ D. Hieronymus, In quæst. hebraic.

populorum deditio. Qua in re audiendus cl. Peraldi¹ : La souveraineté de ces États ayant été transférée aux pontifes romains non-seulement par la donation des princes qui l'avaient conquise, mais par la volontaire et formelle transmission des peuples, confirmée et ratifiée par le consentement de plus de onze siècles ; les générations postérieures et présentes voient donc la souveraineté aux mains du pape, et elles ne peuvent en reprendre l'exercice, parce qu'il devient très-légitimement le droit d'autrui.

« Oh ! la souveraineté (ne cessent-ils de crier) est l'attribut imprescriptible du peuple ; le peuple la crée, elle réside dans lui ; elle appartient donc toujours de droit au peuple, puisqu'elle est inaliénable, et il peut la reprendre lorsqu'il lui plaît. » Il faut en finir avec cette confusion juvénile d'idées aujourd'hui si en vogue, fondement erroné du droit public appliqué par certaines nations, répandu sérieusement ou avec fourberie par leurs philosophes... Quoi qu'il en soit de la maxime, que le peuple a originairement le droit de se constituer au point de vue politique et d'exercer les attributs de la souveraineté, précisément puisque ce droit vient originairement du peuple, il a dès lors la faculté de le transmettre aux autres et d'appeler qui il lui plaît à le gouverner. Et lorsque le peuple l'a cédée, par le fait de la transmission, elle ne lui appartient plus ; en vertu de la loi naturelle dérivant de cet acte spontané, dès ce moment elle appartient à la personne morale ou individuelle à qui on l'a transmise ou cédée : de même que, si une nation cède à une autre une partie du territoire ou émancipe ses colonies, la possession et la propriété de ces lieux passe au cessionnaire ; l'indépendance aux émancipés, par le droit irrévocable de la loi naturelle. Les contrats n'obligent-ils pas par la loi rigoureuse de la nature ? Mais c'est ce qui a lieu précisément pour la souveraineté temporelle des pontifes romains (P)². »

¹ Mons. Peraldi : *Del civile principato della Chiesa romana* ; it., aliud Opus ejusd. auctoris, *Memorie sulle inviolabilità delle istituzioni politiche del Governo Pontificio*. — V. *Civ. catt.*, vol. IV, ser. IV R : ragioni e diritti de' papi al principato ; et vol. V : *Esame d'un opuscolo*, ecc.

² Hoc tamen auctor negat ; sic enim ad rem distinguit : « Autre chose est la souveraineté, autre chose le droit de l'exercer. Le peuple ni personne ne crée la souveraineté, puisqu'elle est le fondement de l'ordre, qui constitue la société civile. Il n'y a pas d'agrégation politique sans ordre, l'ordre consiste dans le gouvernement du corps social, le gouvernement ne peut subsister sans le droit à régir ; on ne régit pas sans lois. Ainsi on ne peut gouverner sans le pouvoir de faire des lois, et d'autre part sans l'obligation de les observer ; ce qui équivaut à dire sans autorité et sans obéissance, sans pouvoir et sans soumission. Ce pouvoir est la *souveraineté* ;

Art. II. — De auctore legis civilis.

202. Q. 1. An Principes potestatem habeant ferendi leges ?

R. Certum est Principes sæculares habere potestatem ferendi leges circa res mere temporales ac civiles, et subditos in conscientia obligandi.

Probatur 1. *Ex Scripturis* : Apostolus Petrus scribit : *Subjecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive Ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum; quia sic est voluntas Dei*¹ : ubi vides non solum principi ipsi tanquam Dei ministro, sed etiam publicis officialibus tanquam principis ministris nos subditos esse debere, sic volente Do-

elle n'est donc pas une création du peuple ni une prérogative de la nation, elle naît essentiellement de la nature de la société civile. La souveraineté existe donc *par elle-même*, non par le peuple ; lui-même s'y assujettit en se déterminant à vivre en société. Le peuple ne fait pas la souveraineté, mais il la trouve dans la vie politique qu'il cherche. » — Unde populus a principio liber quidem erit in eligenda sui gubernii forma ; at illa semel electa, suo vinculo ligatur. — « Le droit du peuple étant lié, ajoutez-vous, en se choisissant son propre gouvernement, qui sera au-dessus du peuple ? La loi naturelle. Ceci vous paraîtra peut-être un blasphème politique, mais tout droit primogénitif et naturel dans l'homme n'est-il pas inviolable, sacré, imprescriptible ? En effet, mille titres, tous légitimes et justes, sont liés et lient ; je dis l'indépendance personnelle et réelle, l'autorité paternelle, etc. ; lois qui, par le fait de l'homme lui-même, acquièrent la force et le caractère de loi naturelle revêtue d'inviolabilité. Mais tous les droits n'ont-ils pas une force égale ? On sait bien que dans les droits il n'y a pas d'inviolabilité plus grande ou moindre, ce qui renfermerait contradiction. Mais vous le niez, si vous osez affirmer que l'inviolabilité des droits du peuple est supérieure à celle des droits naturels de l'individu. — Les principes du droit naturel valent autant pour l'individu que pour une multitude ou pour une nation, parce qu'ils obligent également un homme quel qu'il soit, soit individu ou être collectif, à les respecter, parce qu'ils sont inviolables. Lorsque vous nommez l'homme collectivement, vous n'exprimez autre chose, sinon des hommes réunis ; ce qui veut dire l'homme considéré en une certaine manière d'être, chose ou qualité purement précaire et accidentelle, qui ne peut soustraire l'homme à l'empire de la loi éternelle, immuable et universelle de la nature, règle de l'homme seul, et des nations, des familles et des empires. » Idem auctor.

¹ Ep. I, c. II.